

Forvaltningen av Statens pensjonsfond utland

Direktør Nicolai Tangen. Innledning til høring om forvaltningen av Statens pensjonsfond utland i Stortingets finanskomité.

Med forbehold om endringer under fremføringen.

Takk til komiteens leder, og for at jeg får anledningen til å snakke om forvaltningen av Statens pensjonsfond utland. Først vil jeg starte med å si at det er en glede å endelig få møte komiteens medlemmer.

Det er nå to måneder siden jeg tiltrådte som oljefondsjeff. Det er store sko å fylle etter min forgjenger Yngve Slyngstad og det er med stor respekt jeg har tatt fatt på dette arbeidet.

La meg starte med å snakke litt om finansmarkedene. 2020 har vært et veldig spesielt år for oss alle. I finansmarkedene har vi sett store bevegelser. Statens pensjonsfond utland hadde en markedsverdi på om lag 10 100 milliarder kroner ved utgangen av 2019. Etter at fondet hadde en avkastning på nær 20 prosent i 2019, falt markedene brått i mars på grunn av koronapandemien. Nå er verdien om lag 10 600 milliarder.

I forvaltningen forsøker vi hele tiden å gjøre det bedre, altså tjene mer penger, enn de indeksene vi måles mot. Med en profesjonell organisasjon og et klart mål å strekke oss etter, så har vi vist at vi klarer det. Siden oppstart har vi oppnådd en meravkastning, altså en avkastning høyere enn disse målestokkene, på om lag 0,2 prosentenheter. Dette tilsvarer mer enn 100 milliarder kroner ekstra til fondet på grunn av aktiv forvaltning.

Sammenligninger som er gjort av fondet med andre lignende fond viser at vi har en god del lavere kostnader enn alle andre det er naturlig å sammenligne oss med. Men lave kostnader i seg selv er ikke noe mål hvis det går på bekostning av mulighetene for å oppnå god avkastning. Det er avkastningen etter kostnader som til syvende og sist kommer fondets eiere til gode.

Om lag 10 prosent av fondets aksjeinvesteringer er i fremvoksende markeder. Vi har erfart at nærhet til markedene er viktig for å kunne vurdere risikoen ved investeringene her.

Fondet har tjent penger på å benytte eksterne forvaltere. Det har også gjort at fondet har unngått enkelte selskaper med omdømmerisiko. Ved å utnytte fondets særtrekk, og vår erfaring og kunnskap, får vi gjennom fondets eksterne forvaltere tilbake mye mer enn vi betaler for deres tjenester. Det er også noe jeg mener vi skal bygge videre på. De eksterne aksjeforvalterne har så langt gitt oss en netto meravkastning på over 60 milliarder kroner.

Som Øystein sa, legger departementet opp til endringer i sammensetningen av referanseindeksen. Det innebærer at vi skal selge aksjer i Europa og kjøpe aksjer i Nord-Amerika, særlig USA. For å få lavest mulige transaksjonskostnader og redusere risikoen for å handle på feil tidspunkt, er det best å spre omleggingen over tid. Som det fremgår av Stortingsmeldingen, vil departementet utarbeide en plan for utfasingen i samråd med Norges Bank.

I høringen her i Finanskomiteen i 2019 var et av temaene investeringer i unotert infrastruktur for fornybar energi. For snart et år siden fikk vi mandat til å investere i dette. Vi har bygget opp en gruppe med kompetanse innenfor dette området, og vi er klare til å gjennomføre investeringer på en god måte.

Erfaringen vår så langt er at mange investorer ser etter slike investeringer, og at prisingen derfor ikke alltid er like attraktiv for oss. Vi skal gjennomføre disse investeringene med de samme krav til avkastning og risiko som øvrige investeringer. På kort sikt kan det være krevende å finne prosjekter som oppfyller disse kravene.

Det er et veldig imponerende teknologimaskineri som må til for å drifte dette fondet. Alle våre operasjoner er flyttet opp i 'skyene'. Vi har automatisert de fleste av prosessene i IT-området og samtidig insourcet fra vår tidligere eksterne IT-leverandør. Dette er blant de viktigste tingene vi har gjort det siste året og noe som både øker kvaliteten i vårt arbeid og vil være kostnadsbesparende på sikt.

Da Korona-pandemien kom tidlig i år, var det en fordel for oss å ha en global tilstedeværelse, med kontorer i ulike verdensdeler. Vi har blant annet et kontor i Shanghai som ble påvirket tidligere enn hovedkontoret i Oslo. Det gjorde at vi fikk tidlig erfaring med de operasjonelle utfordringene, og gjorde oss bedre i stand til å takle den videre utviklingen.

For å styre investeringene må organisasjonen handle på over 250 markedsplasser, sørge for oppgjør, verdsetting, depot, risikostyring, osv. Vi hadde i fjor rundt 30 millioner aksjehandler, det vil si i gjennomsnitt ca. 100 000 per dag. Det er mer enn Oslo Børs til sammen. Denne maskinen har rullet og gått døgnet rundt, selv med alle operasjonelle utfordringer på grunn av Korona-pandemien, og de betydelige bevegelsene i markedene.

Innenfor området ansvarlig forvaltning jobber vi med en rekke tema. Jeg vil trekke frem noen her. Vi har arbeidet med klima i lang tid. Vi lanserte et dokument med våre forventninger til selskaper vi er investert i når det gjelder klima. Siden har vi arbeidet med standarder for rapportering av klimagassutslipp, dialog med selskaper, og vi har solgt oss ut av enkelte mindre selskaper vi tror har for høy klimarisiko.

Et annet tema som er viktig for oss, er skatt og åpenhet. Som langsiktig investor er vi opptatt av reell verdiskaping over tid, og ikke den eventuelle kortsiktige gevinsten som enkelte selskaper kan oppnå ved aggressiv skatteplanlegging. Vi er derfor tydelige på hva vi forventer av selskapene vi er

investert i. Vi har nylig solgt oss ut av enkelte selskaper som vi ser har svært svak eller ingen rapportering knyttet til skatt og åpenhet.

Som en ansvarlig eier, må vi også ta mange aktive valg. Det betyr blant annet at vi hele tiden arbeider for å kjenne selskapene best mulig, og kjøpe selskaper vi har tro på, og selge andre. Når vi kjenner selskapene og sektorene vi investerer i, kan vi også ha en meningsfull dialog med dem, og vi kan avgi stemmer på generalforsamlinger basert på god informasjon. I 2020 stemte vi på omtrent 115 000 saker på dagsorden, i nesten 12 000 generalforsamlinger.

Til neste år vil vi begynne å offentliggjøre hvordan vi skal stemme før generalforsamlingene. Her vil vi være verdensledende.

Jeg har tre prioriteringer for organisasjonen fremover: Avkastning, kommunikasjon og talentutvikling.

Høyest mulig avkastning etter kostnader er hovedmålet for oss. Vi får et mandat fra Finansdepartementet, dette er forankret med dere i Stortinget. Så er det vår oppgave å skape så god avkastning som mulig. Og det er noe jeg og vi i fondet virkelig brenner for.

Den andre prioriteringen min er kommunikasjon. Det gjelder oppover i styringsmodellen og internt i forvaltningsorganisasjonen. Det gjelder også ut til den norske befolkningen, og markedene i verden. Vi skal fortsette å utvikle åpenheten om forvaltningen av fondet.

Og det siste er talentutvikling. Jeg vil utvikle organisasjonen til å bli mer mangfoldig og fargerik. Jeg tror det vil gi mer kreativitet, mer dynamikk. Og det trenger vi for å utnytte mulighetene til å skape avkastning fremover.

Oljefondet har et utrolig stort og viktig mandat, og er en fantastisk arbeidsplass. Det er stedet der alle skal ha lyst til å jobbe, og vi ønsker at de beste på sine områder søker seg til fondet.